

Dr. sc. Blanka Ivančić-Kačer i Davor Radić: Odgovornost za štetu u dva slučaja ugovornog ...
Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 52, 2/2015., str. 549.- 568.

Dr. sc. Blanka Ivančić-Kačer
Pomorski fakultet Sveučilište u Splitu
Davor Radić, odvjetnik u Splitu

ODGOVORNOST ZA ŠTETU U DVA SLUČAJA UGOVORNOG NOGOMETNOG SPORTSKOG PRAVA

UDK: 347.: 796

Izlaganje sa znanstvenog skupa

Primljeno: 17. 05. 2014.

Koautori u radu iznose dva zanimljiva slučaja ugovornog nogometnog prava, u kojima su UEFA (Curtois case) i Komisija za ovjeru registracija klubova i igrača HNS (Muric case) očito prekoracili svoje ovlasti i osnovna pravila domaćeg i stranog ugovornog prava. Uslijed takvog postupanja nastala je velika šteta, posebno u slučaju koji je nazvan Curtois case. Koautori u radu analiziraju je li došlo do odštetne odgovornosti u navedenim slučajevima, koji spadaju u klasične ugovorne odnose između klubova i igrača.

Ključne riječi: *odgovornost za štetu, ugovor, nogomet, sportsko pravo*

I. UVOD

Oni koji se bave sportskim pravom kao izuzetno mladom granom prava, imaju privilegij baviti se prilično neistraženom granom prava, koja istodobno, gotovo na dnevnoj razini, generira slučajeve zrele za jasnu i temeljitu pravnu analizu. Ako se to uspoređi s nekim tradicionalnim područjima prava (npr. zaštita posjeda, oporuka, vlasništvo...) kod kojih se prilikom svakog pisanja pojavljuje izraženi rizik od prigovora zbog nedostatka znanstvenog opravdanja za samo pisanje, koje objektivno i ne može dati nešto posebno novo – može se tvrditi da su oni koji se bave sportskim pravom privilegirani. Taj privilegij, međutim, zahtijeva i odstupanje od klasičnog, tradicionalnog *modus operandi* koji pretpostavlja da autor ima ispred sebe na raspolaganju čitav niz knjiga i radova iz istog područja, što mu olakšava stvaranje vlastitog stava, pa makar isti bio i potpuno suprotstavljen postojećima.

Naravno, kako bude rastao broj radova iz tog područja, objektivno će rasti i stručni i znanstveni kriteriji što se postavljaju pred autore, ali, čvrsto u to vjerujemo, raste i utjecaj stručnjaka i znanstvenika iz ovog područja na sve tri grane vlasti – zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Pri tome mislimo na legitimni utjecaj u smislu statusa pravnog vrela *sui generis* koji će djelovati snagom vlastite uvjerljivosti i time dati doprinos poboljšanju stanja, koje nikoga ne može činiti zadovoljnim.

Da ne postoje loši međunarodni primjeri, sve bi bilo puno lakše, uz obrazloženje kako se radi o tzv. dječjim bolestima. Međutim, kada baš odatle, gdje olakotnog opravdanja nema (međunarodno sportsko pravo s dosta dugom tradicijom općenito, a naročito kada se radi o nogometu) – stignu baš najlošiji primjeri, onda je teško vjerovati da će samo s vremenom doći do sigurnog boljitka.

Predmet ovog koautorskog rada jesu dva slučaja iz područja nogometa, od čega je jedan strani, a drugi domaći. U oba slučaja smo smatrali potrebnim provjeriti konkretna rješenja autonomnog sportskog prava, odnosno autonomnih sportskih tijela s rješenjima kojima raspolaže opće građansko, ili još konkretnije, opće ugovorno pravo, a sve s ciljem istraživanja ima li ili nema uvjeta za nečiju odštetnu odgovornost. Pri tome je temeljni problem u dvojbi, gdje su *de lege lata* granice autonomnog sportskog prava, neovisno o tome koliko djeluju ili koliko su pravedne. Konkretno, kada je polazišna točka (gledano ne samo nacionalno nego i globalno) ugovornog prava pravilo *PACTA SUNT SERVANDA*, onda svako odstupanje od tog pravila *MORA* stvarno biti iznimka, koja je i te kako dobro obrazložena, odnosno utemeljena.

U oba slučaja kojima se bavimo izvan svake dvojbe je došlo do odstupanja s vrlo velikim posljedicama, pitanje je samo ima li ili nema dovoljno argumenata za ta odstupanja. Neovisno o tome do kojeg ćemo zaključka doći, isti je jako značajan – s dvije moguće opcije. U prvoj, ako je ovakva praksa kao ideja ili načelo upravo ono što nam jest potrebno, treba utvrditi je li ista *de lege lata* utemeljena na pozitivnom pravu ili nije, pa ako nije (zato što je to ono što nam je potrebno) treba mijenjati normativu. U drugoj, ako je ovakva praksa kao ideja ili načelo upravo ono što nam nije potrebno, također treba utvrditi je li ista *de lege lata* utemeljena na pozitivnom pravu (pa treba mijenjati normativu zato što omogućava i legalizira ono što nam nije potrebno) ili nije utemeljena na pozitivnom pravu.

Metodološki, na primjeru obaju slučajeva koje istražujemo (ali s primjenom koja je daleko šira i bez koje bi bila upitna opravdanost teksta),¹ treba najprije utvrditi (ne)suglasje s pozitivnim propisima (znači odnos autonomnog sportskog prava s tzv. državnim pravom, dopuštajući kao mogućnost da je normativa potpuno u redu, ali njezina primjena nije), nakon toga provjeriti je li to što se događa uopće dobro (izvan kriterija zakonitosti, uz sve rizike što ih nedostatak čvrstih kriterija objektivno nosi), ili najprije utvrditi je li to što se događa uopće dobro ili nije, pa tek nakon toga utvrđivati (ne)suglasje s pozitivnim propisima. Na kraju, u oba slučaja, ovisno o zaključcima, može slijediti eventualna promjena normative i/ili prakse.

II. PRAVNA VRELA

U oba slučaja kojima se bavimo u ovom tekstu, popis pravnih vrela je dosta složen i zahtjevan. Naime, u oba slučaja postoji iznimno značajna uloga nadnacionalnih pravnih vrela, ali i tzv. autonomnog sportskog prava, dakle prava

¹ Zato što su oba konkretna slučaja, koja služe kao povod, objektivno završena.

kod kojega donositelj nije država sa svojim tijelima, nego su to sportska tijela različite razine, i ne samo s nacionalnim, nego i s nadnacionalnim obilježjima.

Naravno da u svim slučajevima, pa tako i u ta dva s kojima se bavimo, nepovredivu ulogu ima Ustav Republike Hrvatske² kao najviši pravni akt u Republici Hrvatskoj. To je apsolutno tako u odnosu na SVE ZAKONE, kao i na SVE PODZAKONSKE AKTE, kod kojih u slučaju možebitne neusklađenosti s Ustavom, dvojbeno može biti samo hoće li se i kada tako nešto i formalno utvrditi i, ako se utvrdi, ukinuti ili čak i poništiti. Međutim, čim uzmemo u obzir (a moramo uzeti) međunarodne ugovore koji po Ustavu imaju nadzakonsku snagu, stvari se bitno mijenjaju i odjednom se ona spomenuta superiornost gubi. Na teorijskoj bi razini ovo bilo jako lako nadugo i naširoko obrazlagati, što nam ni mjesto ni prostor ne dopuštaju, ali smatramo da je potpuno dovoljno samo prisjetiti se kako je Ustav mijenjan, kada je bilo potrebno (i to u posljednji trenutak) pravila o referendumu prilagoditi, odnosno dovesti u stanje da je realna mogućnost izglasavanja referenduma o pridruživanju EU. Dakle, postoji vrlo jasan i nedavan primjer da se Ustav mijenja zbog međunarodnog ugovora, a ne možemo ni zamisliti da bi se moglo dogoditi i obrnuto.³

Glede prvog slučaja kojim se bavimo (**Courtois case**) pravno vrelo su svi državni pravni akti svih razina nacionalnih prava Španjolske i Engleske koji se bave ugovorima, kao i svi pravni akti ne samo nacionalnih nogometnih saveza Španjolske i Engleske, te i pravni akti europske nogometne asocijacije (UEFA), ali i svjetske nogometne asocijacije (FIFA). Međutim, s obzirom na činjenicu da je ugovorno pravo u dosta značajnoj mjeri, ako ne formalno tada barem sadržajno, unificirano, ako ne u detaljima, barem u načelima, i hrvatsko ugovorno pravo, posebno u dijelu o načelima obveznog prava ima potencijal pravnog vrela.⁴

Glede drugog slučaja kojim se bavimo (**Muric case**) pravno vrelo su svi državni pravni akti svih razina nacionalnog prava Republike Hrvatske koji se bave ugovorima, kao i svi pravni akti ne samo nacionalnog nogometnog saveza Hrvatske (Hrvatski nogometni savez ili HNS), te i pravni akti europske nogometne asocijacije (UEFA),⁵ ali i svjetske nogometne asocijacije (FIFA).⁶ Pri tome od akata HNS-a posebno izdvajamo sljedeće akte:

² Ustav Republike Hrvatske (NN 56/90., 135/97., 8/98. – pročišćeni tekst, 113/00., 124/00. – pročišćeni tekst, 28/01., 41/01. – pročišćeni tekst, 55/01., 76/10. – promjena Ustava, 85/10. – pročišćeni tekst, 5/14. – dalje: Ustav ili Ustav Republike Hrvatske).

³ Osim kada bi ta država bila npr. SAD ili barem neka od europskih sila.

⁴ Više: Vilim Gorenc u: Zlatko Česić, Vilim Gorenc, Hrvoje Kačer, Hrvoje Momčinović, Drago Pavić, Ante Perkušić, Andrea Pešutić, Zvonimir Slakoper, Ante Vidović, Branko Vukmir, *Komentar ZOO, RRIF plus d.o.o.*, Zagreb, 2005., str. 3-32, Hrvoje Kačer u: Hrvoje Kačer, Aldo Radolović, Zvonimir Slakoper, „Zakon o obveznim odnosima s komentarom“, *Poslovni zbornik*, Zagreb, veljača 2006., str. 13-31.

⁵ Union of European Football Associations (UEFA). Sjedište UEFA-e nalazi se u Nyonu, Švicarska.

⁶ FIFA je osnovana u Parizu, dana 21. svibnja 1904. godine s francuskim imenom *Fédération Internationale de Football Association* i skraćenicom *FIFA*. Njen prvi predsjednik bio je Robert Guérin. Izvor: www.wikipedia.com, 21. 02. 2015.

Statut HNS-a;

2. Pravilnik o statusu igrača;
3. Pravilnik o registraciji klubova i igrača;
4. Pravilnik o radu Arbitražnog suda.⁷

Od akata međunarodnih nogometnih federacija izdvajamo sljedeće:

1. FIFA-in Statut;
2. FIFA-in Pravilnik o statusu i transferima igrača;
3. Objašnjenje FIFA-inog Pravilnika o statusu i transferima igrača;
4. FIFA-in Priručnik o statusu igrača i disciplinskim pitanjima.⁸

S obzirom na to da se radi o slučaju koji se dogodio u Republici Hrvatskoj glede usklađenosti s tzv. državnim pravom, za usporedbu nam služi u prvom redu (jer je to ugovorno pravo) Zakon o obveznim odnosima,⁹ a nakon toga i Zakon o sportu kao *lex specialis* (za slučaj da odstupa od Zakona o obveznim odnosima). Iznimno je važan i Zakon o arbitraži¹⁰ koji se primjenjuje kod svakog arbitražnog problema odnosno slučaja, osim ako bi se sukladno Ustavu posebnim zakonom (ali ne i podzakonskim aktom) propisalo određeno odstupanje. Baš glede arbitraže veliko je značenje enciklopedijskog djela vrlo značajnih hrvatskih autora iz ovog područja – Komentar Zakona o arbitraži i drugi izvori hrvatskog arbitražnog prava.¹¹

Svakako, u oba slučaja status pravnog vrela imaju i relevantni međunarodni ugovori, pri čemu želimo izdvojiti po značenju dva, i to Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda¹² s pripadajućim protokolima, te Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske, s jedne strane, i Europskih zajednica i njihovih država članica, s druge strane, sastavljen u Luxembourg 29. listopada 2001.,¹³ objavljen u »Narodnim novinama – Međunarodni ugovori« br. 14/2001. koji je stupio je na snagu 1. veljače 2005. godine. Već tada je nastala obveza uvažavanja europske sudske prakse i tumačenja hrvatskih propisa u skladu

⁷ Vidjeti sve na: www.hns-cff.hr/propisi i dokumenti HNS-a.

⁸ Vidjeti sve na: www.hns-cff.hr/FIFA i UEFA propisi.

⁹ Zakon o obveznim odnosima (NN 35/05., 41/08., 125/11. – dalje: ZOO ili Zakon o obveznim odnosima). Prethodno je bio na snazi zakon istog naziva koji je preuzet 08. 10. 1991., a izvorno je donesen još 1978. godine u bivšoj državi (Službeni list SFRJ br. 29/78., 39/85. i 57/89., NN 53/91., 73/91., 111/93., 3/94., 7/96., 91/96., 112/99. i 88/01. – dalje: ZOO 78/91. ili Zakon o obveznim odnosima 78/91.).

¹⁰ Zakon o arbitraži (NN 88/01. – dalje: ZOA ili Zakon o arbitraži).

¹¹ Siniša Triva, Alan Uzelać, »Komentar Zakona o arbitraži i drugi izvori hrvatskog arbitražnog prava«, *Narodne novine*, Zagreb, 2007.

¹² Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (NN – Međunarodni ugovori broj 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02. i 1/06. dalje: Konvencija ili Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda).

¹³ Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske, s jedne strane, i Europskih zajednica i –njihovih država članica, s druge strane, sastavljen u Luxembourg 29. listopada 2001., »NN – Međunarodni ugovori« br. 14/2001.

s tzv. *community acquis* ili *acquis communautaire* ili u skladu s europskom pravnom stečevinom.

Naravno, status pravnog vrela imaju i sudska praksa i pravna znanost, svako od tih vrela uz svoje velike specifičnosti. Pri tome uobičajeni pojam sudska praksa treba vrlo elastično tumačiti, tako da se ne radi samo o sudskim odlukama, nego o svim odlukama bilo kojeg tijela koje mogu dovesti do sudova, moguće čak i uz izvansudske nagodbe. Jednako tako je bitno naglasiti da se ne radi samo o sudovima unutar nacionalnih granica nego i o nadnacionalnoj praksi, pri čemu je posebno značenje Europskog suda za ljudska prava (npr. *Bosman case*) i arbitraže Međunarodnog olimpijskog odbora (CAS-TAS).¹⁴ Kako je moguće pravnu zaštitu protiv odluke CAS-TAS-a tražiti i pred švicarskim državnim sudom (s obzirom na sjedište CAS-TAS-a u Lausannei, gradu u Švicarskoj) ili bilo kojim državnim sudom u državi gdje je sjedište nekog međunarodnog tijela, tako status pravnog vrela dobija i državno pravo te (određive) države.

Nakon stjecanja punopravnog članstva Republike Hrvatske u EU, sudska praksa je dobila potpuno novi i daleko jači značaj. Naime, iako je i tijekom pregovaranja postojala obveza uvažavanja europske sudske prakse i tumačenja hrvatskih propisa u skladu s tzv. *community acquis* ili *acquis communautaire* ili europskom pravnom stečevinom, nakon 01. 07. 2013. ta je obveza jednaka poštovanju Ustava. Hrvatski sudac je postao i europski sudac, ali ne po nazivu nego po tome što mora primjenjivati europske pravne norme i tumačiti ih u skladu s *acquis communautaire*.

Iznimno je značajno upozoriti i na jedan postojeći trend, na jednu renesansu tzv. prirodnog prava koje se sve češće pojavljuje kao jedini izlaz ili neka vrsta „svjetla na kraju tunela“, bilo da se radi o situaciji u kojoj nedostaje pravna norma, bilo da ona postoji, ali nudi rješenje koje je jednostavno neprihvatljivo po kriterijima pravde, pravednosti i općeg dobra.¹⁵ Točno je da tu postoji određena opasnost od toga da se pod „štitom“ prirodnog prava pokuša prikriti neko protupravno rješenje, ali mislimo da su oni pozitivni aspekti, koje prirodno pravo donosi i jamči, znatno jači i da će postajati sve jači što se budu više povezivali s ciljnim ili teleološkim tumačenjem pravnih normi.

¹⁴ TRIBUNAL ARBITRAL DU SPORT – COURT ARBITRATION FOR SPORT. Vidjeti više na: www.tas-cas.org.

¹⁵ Više: Nikola Visković, *Pojam prava*, drugo dopunjeno izdanje, Logos, Split, 1981., str. 24-26. Značajno je i što se već gotovo 30 godina (od 1987., uvijek od 13. – 17. prosinca) održava veliko međunarodno znanstveno savjetovanje pravnika na Kopaoniku čiji je pokrovitelj UNESCO, pod nazivom Kopaonička škola prirodnog prava – *Universitas iuris naturalis Copaonici*, sve pod vodstvom dva velika, globalna autoriteta građanskog prava, profesora Slobodana Perovića i Miodraga Orlića.

III. KRATAK PRIKAZ DVAJU KONKRETNIH SLUČAJEVA

III.1. SLUČAJ COURTOIS¹⁶

Radi se o mladom i po mišljenju struke vrlo perspektivnom vrataru koji je član kluba Chelsea iz Londona. Iako mu nitko ne dovodi u pitanje kvalitetu, ipak po mišljenju kako prethodnog trenera (u engleskoj terminologiji to je manager, ali s ovlastima koje uključuju i trenerski dio onoga što u drugim državama rade sportski direktori i još mnogo toga), tako i sadašnjeg (Jose Mourinho), još uvijek nije na razini uloge prvog vratara¹⁷ pa je zato ustupljen drugom klubu (Atletico Madrid) na posudbu.¹⁸ Radi se o višegodišnjem ugovoru, a jedna od ugovornih klauzula je da, ukoliko u službenom natjecanju dođe do utakmica s matičnim klubom, smije nastupiti samo ukoliko Atletico Madrid za svaku utakmicu plati iznos od po 3.000.000 eura *A CONTRARIO*, dok u svakoj drugoj opciji Courtois u takvom susretu ne smije nastupiti.

Ova je ugovorna odredba možda neuobičajena zbog visokog iznosa, ali ako to zanemarimo, uopće nije neuobičajena, ni u domaćem ni u stranom pravu. Tako je npr. u trenutku pisanja ovog teksta u sezoni 2013./2014. u Hrvatskoj nogometnoj ligi (HNL) postojalo više igrača koji su bili na posudbi iz raznih klubova i neki su imali ugovornu klauzulu o sprečavanju nastupa protiv matičnog kluba. Ponekad je to ugovoreno u pisanom obliku, nekad je to tzv. *gentlemen's agreement*.¹⁹ U

¹⁶ Thibault Courtois was Born in Bree, 11 May 1992. He began his career with local side Bilzen V.V where he started his career as a left back. Soon after, in 1999, he joined Racing Genk at the age of seven, and it was there that he was converted into a goalkeeper. After progressing through the Genk youth system, Courtois, aged 16 years and 341 days, made his first team debut for Genk on 17 April 2009 against Gent. He was a key figure in Genk's title victory in the 2010–11 season in the Belgian Pro League. He received the Goalkeeper of the Year and Genk's Player of the Year award, only conceding 32 goals over the course of 40 league matches and keeping 14 clean sheets for Genk. In July 2011 Courtois joined English club Chelsea, signing a five-year deal. Within weeks of joining Chelsea, Courtois was sent on a season-long loan to La Liga club Atlético Madrid. Courtois was given the number 13 shirt by Atlético, Courtois was first called up to the Belgium squad in October 2011 and made his debut the following month in a friendly 0–0 against France, making him the youngest goalkeeper to ever play for the Belgian national team. Courtois played every minute during the 2014 FIFA World Cup qualification campaign, as Belgium qualified for its first major tournament since the 2002 World Cup. Throughout these qualifiers, he kept six clean sheets in ten matches. Izvor: www.wikipedia.com – uvid 13.05.2014.

¹⁷ Radi se o prilično uobičajenoj praksi mnogih klubova koji se rukovode općepoznatim i priznatim pravilom da je za vratara najlošije ako ne brani, pa je znatno bolje rješenje ako brani u drugom klubu, na posudbi, nego da uopće ne nastupa sjedeći na klupi, makar i u najboljem klubu. Međutim, postoje i iznimke, pa tako Real Madrid (po mnogima najbolji nogometni klub, kako u povijesti tako i danas) ima dva prvoklasna vratara, od kojih jedan (Iker Casillas) brani u Ligi prvaka i Kupu Kralja, a drugi u španjolskoj Primeri (prva liga). U ne tako davnoj prošlosti je, tada uvjerljivo najbolji vaterpolski klub na svijetu, HVK Mladost iz Zagreba, imao dva vrhunski vratara koji su istodobno bili i vatarski par u reprezentaciji Jugoslavije, tada najboljoj na svijetu (Karlo Stipanić kao apsolutni broj 1 i Zdravko Hebel, kao broj 2, poslije predsjednik HOO).

¹⁸ Stanje godinu dana poslije jasno pokazuje tko je pogriješio u prosudbi – Curtois je bez ikakve dvojbe prvi vratar FC Chelsea, što je još značajnije obzirom na to što je trener isti onaj (Jose Mourinho) koji je tada smatrao kako mu taj vratar (još) nije potreban.

¹⁹ Najlošije je tu prošao NK Osijek koji na posudbi ima igrača Mateja Jonjića iz Hajduka koji je, iako nema takvu klauzulu u ugovoru, zatražio da igrač ne nastupi u utakmici (koliko je to besmisleno pokazuje i kasniji rezultat 5:1 za Hajduk) i igrača Danijela Cesareca na posudbi iz Rijeke.

nekim slučajevima je matični klub bez teškoća pristao na nastup posuđenog igrača (neovisno o ugovoru), ponekad je takav zahtjev odbijen i (barem do sada) u hrvatskoj praksi nije zabilježen slučaj da bi to dovelo do spora. Istina, u javnosti nije poznat slučaj u kojemu bi pravo nastupa protiv matičnog kluba bilo uvjetovano plaćanjem određenog novčanog iznosa.

Kako je u praksi teško predvidjeti što će se dogoditi,²⁰ tako je vjerojatno bilo teško očekivati da bi se ova dva kluba susrela u europskim klupskim natjecanjima (u prvom redu Liga prvaka), a posebno da bi taj susret bio u završnici ili poluzavršnici. Dogodilo se ovo posljednje i UEFA je reagirala tako da je jednostavno (očito iz pozicije moći koja je često i veća nego što je imaju mnoge države) zabranila primjenu ove ugovorne odredbe. U jednom trenutku su čelnici kluba u kojemu je igrač na posudbi (Atletico Madrid) izjavljivali kako, unatoč odluci koju je donijela UEFA, klub neće iskoristiti tako danu pogodnost, drugim riječima igrač neće nastupiti. Međutim, poslije se stav promijenio i igrač je ne samo uvršten u sastav, nego je u obje utakmice nastupio i branio svih 180 minuta. Da stvar bude još bolja (ili gora, ovisno o tome s kojeg aspekta se gleda), Courtois je bio izvrstan u oba susreta, a u drugom (uzvratnom) je u ključnim trenucima spasio gotovo siguran gol²¹ i tako odlučno utjecao na konačan rezultat. Iako je uzaludno pitati se „što bi bilo kada bi bilo“, odnosno kako bi utakmice završile da je Atletico Madrid nastupio sa spomenutim pričuvnim vratarom, ipak se s velikom sigurnošću (ili vjerojatnošću) može već načelno tvrditi da bi izgledi kluba Atletico Madrid u polufinalnom srazu vs. Chelsea bili osjetno slabiji da prvi vratar Courtois nije nastupio. Kada se ovome doda podatak o stvarno izvrsnom nastupu baš toga vratara u oba susreta, a dodatno baš i to da je taj vratar u odlučnome trenutku čudesno obranio udarac kapetana protivničke momčadi (a samo je taj udarac, da je završio u голу, mogao presuditi i Atletico Madrid bi gotovo sigurno²² ostao bez finala u koji bi se plasirao Chelsea) – stvari postaju još jasnije.

Ovdje je potpuno sigurno da je Chelsea pretrpio milijunsku (u eurima) štetu. Radi se o 6 milijuna eura koji su ugovoreni za slučaj nastupa posuđenog igrača za Atletico Madrid – glede ovoga je iznos vrlo precizno određen. Također, tu je novčani iznos što ga UEFA priznaje i isplaćuje klubovima koji nastupaju u natjecanju Liga prvaka, a novčani iznosi izravno ovise o plasmanu. Naravno, plasman u finale nije nešto što unaprijed jamči titulu pobjednika, ali svaki finalist

²⁰ Primjera samo u novijoj praksi ima gotovo nevjerovatan broj i to je vjerojatno i jedan od razloga zašto je sport najvažnija sporedna stvar na svijetu, a u unutar sporta tu posebnu ulogu ima nogomet. Tako možemo izdvojiti španjolsko nogometno prvenstvo u kojemu iz kola u kolo svjedočimo nevjerovatnim iznenađenjima u mjeri koja potpuno isključuje bilo kakvo dogovaranje. Slično je i u engleskom prvenstvu u kojemu je jedno vrijeme Liverpool bio veliki favorit da nakon mnogo godina postane prvak, da bi u posljednjem trenutku Manchester City obranio titulu, a Manchester United ostao bez plasmana među prva četiri koji osigurava plasman a u Ligu prvaka.

²¹ Radilo se o udarcu koji je glavom uputio Steven Gerrard. **Steven George Gerrard** (born 30 May 1980) is an English footballer who plays for and captains both Premier League club Liverpool and the England national team. Izvor: www.wikipedia.com, 21. 02. 2015.

²² Gotovo sigurno je sintagma koju rabimo isključivo opreza radi, jer je utakmica gotova tek kada sudac označi kraj, a sve do tada je neizvjesno hoće li i koliko biti produžena.

ima zajamčeno drugo mjesto, te mogućnost osvajanja i prvog. Kada je već očito da ova šteta postoji, potrebno je provjeriti i ostale uvjete koji kumulativno moraju postojati da bi došlo do odštetne odgovornosti (štetna radnja, kauzalni neksus, protupravnost).

Preostaje utvrditi postoje li, ili ne postoje, uvjeti za zaključak da je bilo protupravnosti u pravu nastupa bez plaćanja ugovorenog iznosa.

III.2. SLUČAJ MURIĆ

Svakodnevno smo svjedoci kako sportaši u Hrvatskoj s klubovima stupaju u razne ugovorne odnose. Što se tiče nogometa kao sporta u Hrvatskoj, igrači i klubovi zaključuju 2 (dvije) vrste ugovora. Pravilnik o statusu igrača HNS u svom članku 4. propisuje da igrač i klub mogu zaključiti: a) Ugovor o stipendijskom igranju i b) Ugovor o profesionalnom igranju. Taj isti članak citiranog Pravilnika određuje pravila oko trajanja ugovora i supotpisa ugovora u slučaju, kada je igrač maloljetan. Iz članka 4., stavak 3. Pravilnika o statusu igrača HNS-a proizlazi da se, ako je igrač maloljetan, ugovor o igranju (stipendijski ili profesionalni) zaključuje na rok najduže do 3 (tri) godine. Ova odredba proizlazi iz članka 18. FIFA-inog Pravilnika o statusu i transferima igrača (kao akta višeg reda ili razine s kojim ovaj niže mora biti usklađen) u kojoj stoji da igrači mlađi od 18 (osamnaest) godina **ne mogu potpisati profesionalni ugovor na razdoblje duže od 3 (tri) godine.**

Dakle, FIFA, kao Svjetska nogometna organizacija, u svom Pravilniku o statusu i transferima igrača, propisuje da neće biti priznata niti jedna odredba koja se odnosi na duže razdoblje. Iako FIFA nije ovom odredbom propisala najduže trajanje tzv. Stipendijskih ugovora o igranju, smatramo da se ova odredba treba tumačiti i na te ugovore, a što je regulirao Hrvatski nogometni savez svojim Pravilnikom o statusu igrača. Štoviše, sama FIFA je u svom Objašnjenju Pravilnika o statusu i transferima igrača u pogledu ove odredbe, koja ograničava sklapanje ugovora o igranju maloljetnih igrača na razdoblje duže od 3 (tri) godine, navela da je zapravo smisao i suština ove odredbe kako bi se očuvali interesi mladih igrača i kako se ne bi ometao njihov napredak kroz pretjeranu vezu s klubom. Stoga, ukoliko je ugovor potpisan za razdoblje duže od tri godine, samo se prve tri godine ugovora uzimaju u obzir, a nakon završetka treće godine, igrač je slobodan napustiti klub, osim ukoliko izričito ili *de facto* prihvaća produženje ugovora. Jednako tako, i bez posebne izričite odredbe, per analogiam (uz dodatnu argumentaciju u sadržaju navedenih Objašnjenja Pravilnika o statusu i transferima igrača) ono što vrijedi za profesionalne ugovore, još i prije mora vrijediti za stipendijske ugovore.

Sukladno članku 57. Statuta HNS-a, Komisija za ovjeru registracija klubova i igrača jest tijelo koje ovjerava registracije klubova, igrača i ugovora koje su obavili županijski nogometni savezi, objavljuje ovjerene registracije i ugovore, odlučuje u prvom stupnju o prigovorima na registracije.

U konkretnom slučaju, maloljetni igrač je s klubom zaključio Stipendijski

ugovor o igranju, Sporazumni raskid tog ugovora, te naposljetku Profesionalni ugovor o igranju. Međutim, prije samog isteka Profesionalnog ugovora o igranju Komisija HNS-a, čija nadležnost proizlazi iz Pravilnika o registraciji klubova i igrača HNS-a, donijela je odluku kojom jednostrano:

poništava registraciju Sporazumnog raskida stipendijskog ugovora o igranju,
poništava registraciju Ugovora o profesionalnom igranju i
registrira kao punovažan Stipendijski ugovor o igranju.

U obrazloženju same odluke Komisija HNS-a navodi *da je uvidom u navedene ugovore i raskide ugovora utvrđeno da Sporazum o raskidu stipendijskog ugovora između kluba i igrača nije pravnovaljan jer je Igrač u trenutku potpisa Sporazuma o raskidu stipendijskog ugovora bio maloljetan te je stoga taj Sporazum o raskidu stipendijskog ugovora trebao biti potpisan od strane roditelja Igrača kako to zahtijeva Pravilnik o statusu igrača HNS-a. Stoga, Komisija HNS-a zaključuje kako taj Sporazumni raskid Stipendijskog ugovora nije bio supotpisan od strane roditelja igrača, to se shodno tome isti smatra nevažećim pa se isti poništava. Nastavno na tu činjenicu, da Sporazum o raskidu stipendijskog ugovora nije pravnovaljan, Profesionalni ugovor o igranju koji je zaključen između Igrača i Kluba nije niti mogao biti sklopljen te se isti također poništava. Zaključno, Komisija HNS-a navodi da se poništenjem raskida gore navedenog Stipendijskog ugovora, smatra se da je i dalje na snazi Stipendijski ugovor o igranju.*

Prilikom donošenja odluke, koja je opisana na način kako je to pobliže gore opisano, Komisija HNS-a primijenila je odredbe Pravilnika o registraciji klubova i igrača HNS-a te odredbe Pravilnika o statusu igrača HNS-a i to:

Članak 60., stavak 2. Pravilnika o registraciji klubova i igrača HNS-a:

Registracija se može poništiti i na osnovi odluke nadležnog organa za ovjeru registracija, označenog u članku 55. ovog Pravilnika, ako su naknadno utvrđene nepravilnosti prilikom ovjere i objave registracije. Registracija se smatra kao da nije niti postojala.

Članak 4., stavak 5. Pravilnika o statusu igrača HNS-a:

Ukoliko ugovor zaključuje maloljetni igrač, ugovor obvezno supotpisuju roditelji ili skrbnik.

Članak 6., stavak 2. Pravilnika o statusu igrača HNS-a:

Nadležni organi mogu ovjeriti samo onaj ugovor koji je uredno potpisan od svih subjekata tog pravnog posla i ako su sve stranice ugovora parafirane od strane Igrača i ovlaštenog predstavnika Kluba. Igrač je dužan potpisati ugovor pred nadležnim organom HNS-a prije ovjere ugovora.

Preostaje utvrditi je li naprijed opisani slijed događanja pravno uredan, odnosno je li Komisija HNS-a prekoračila svoje ovlasti ili nije.

IV. ANALIZA

IV.1. SLUČAJ CURTOIS

Analiza slučaja Courtois svakako mora početi od pozitivnopravne regulative i onda na istu primijeniti konkretan ugovorni tekst sada sporne ugovorne klauzule.

Prema općem pravilu ugovornog prava (koje je vrlo rijetko izrijekom sadržano u zakonskom tekstu) **dopušteno je sve ono što nije zabranjeno**, što znači da je i posudba igrača nogometaša (uz njegovu suglasnost) i poseban uvjet u vidu obveze plaćanja novčanog iznosa, ako taj igrač bude u sastavu u utakmici protiv matičnog kluba, potpuno legalna. Međutim, stvari ipak nisu tako jednostavne kao što to izgleda čitanjem ovog jasnog i kratkog općeg pravila. Naime, zabranjenost može proizlaziti iz izričite pravne norme i tada je sve vrlo lako i vrlo jasno. Međutim, može proizlaziti i iz onoga što se najčešće naziva „narav stvari“, a tada su stvari mnogo složenije i tada je potencijalno ugrožena pravna sigurnost, jer u pravilu narav stvari nije tako lako utvrditi i često će postojati jaki argumenti za suprotstavljena značenja pravne norme.

Drugo opće pravilo jest PACTA SUNT SERVANDA, što pojednostavljeno znači da ugovor obvezuje ugovorne strane i one ga se moraju pridržavati.

Glede posudbi igrača, engleski nogometni savez ima pravilo ugrađeno u pravilnik o natjecanjima prema kojemu posuđeni igrač nema pravo nastupa u susretu protiv matičnog kluba. To znači da je sve jasno (ali samo na razini autonomnog sportskog prava) u svim slučajevima u kojima su oba kluba pod ingerencijom engleskog nogometnog saveza. U nogometnim pravilima na području pod nadležnošću Hrvatskog nogometnog saveza stoji kako igraču nije moguće zabraniti nastup, pa mnogi to tumače kao slobodu kluba i igrača nastupiti ili ne, neovisno o tome imaju li ili ne ugovornu klauzulu o nenastupanju (ili uvjetima nastupa). Nama pak izgleda da je ovo ipak malo prepojednostavljeno tumačenje. Naime, svaku (pa i tu) pravnu normu ipak treba tumačiti u kontekstu ukupnog pravnog okvira za određeni pravni problem, a to svakako znači uzimanje u obzir svih pravila općeg ugovornog prava, ali i uopće obveznog prava. To

posebno zato što je jedan pravni subjekt (nacionalni nogometni savez ili UEFA ili FIFA kao međunarodne asocijacije) u pravilu izvan ugovornog odnosa i eventualna odgovornost tog subjekta svoj pravni temelj može imati u pravilima o izvanugovornoj odgovornosti. Ipak, ni tu nije isključeno postojanje ugovornog odnosa i samim tim i eventualne ugovorne odgovornosti za štetu. Dakle, treba utvrditi – raspraviti je li ovo pitanje nadilazi okvire interesa, kako klubova koji daju na posudbu i primaju na posudbu igrača, tako i igrača o kojima se radi, drugim riječima radi li se o nečemu što uređuju dispozitivne ili pak imperativne pravne norme. Španjolski nogometni savez je posuđenog igrača uredno registrirao i nije imao nikakvih uvjeta ili rezervi prema onome što su klubovi (i igrač) ugovorili.

Polazna činjenica jest da se ne radi samo o internom (i u tom smislu ekskluzivnom) ugovornom odnosu, jer svaki nacionalni nogometni savez donosi pravila o licenciranju igrača općenito, pa tako i onih na posudbi, što znači samo po sebi da je posudba igrača kao institut potpuno legitimna. Međutim, isto je tako jasno da ugovorne odredbe moraju biti u skladu s aktima nogometnog saveza koji npr. u pravilu zabranjuju nastupanje igračima za više od dva kluba u jednoj natjecateljskoj sezoni (što na određeni način znači i kršenje prava na rad, jer takvo ograničenje nemaju drugi profesionalci, ni liječnici, ni profesori, ni inženjeri, ni...). Ovo znači da bi eventualni ugovorni odnos koji ne bi imao ugrađena ova ograničenja ostao bez mogućnosti realizacije na način da igrač legitimno nastupi bez obzira na volju ugovornih strana, ali to još uvijek ne znači da bi sam ugovor bio nevaljan ili da ne bi obvezivao ugovorne strane. Kod ograničenja kao što je navedeni „treći klub“ jedina pravna mogućnost jest ispitati usklađenost takvog ograničenja s aktima višeg reda. Ukoliko takvo ispitivanje dovede do zaključka da usklađenosti nema, pravilnik ili drugi akt koji sadrži takvu odredbu bit će (cijeli ili samo dio, ovisno o okolnostima) stavljen izvan pravne snage (odlukom koja može biti konstitucija, ali i deklaracija).

U konkretnom slučaju kojim se bavimo postoji (osim naprijed navedene polazne) nekoliko pravno relevantnih činjenica. Prva je da su klubovi o kojima se radi dvije pravne osobe s razvijenim svim segmentima djelovanja, uključujući tu i pravnu potporu svojih aktivnosti. Druga je da su na temelju svojih interesa formirale svoju volju, tako da nisu zabranili nastup igraču na posudbi, nego su ga samo vrijednosno odredili sa 3.000.000 eura po nastupu.²³ Pri tome treba dopustiti mogućnost da ugovora uopće ne bi ni bilo bez ove ugovorne odredbe. Nadalje, kada je već ugovor sklopljen, i kada se natjecanje počelo odvijati, i kada se došlo do polufinala, klub koji je posudio igrača imao je legitimno očekivanje (kao dio europske pravne stečevine) da će ili u polufinalu nastupiti protiv protivnika u čijem sastavu neće biti posuđenog igrača, ili će ga protivnik staviti u sastav i platiti 3.000.000 eura po nastupu (što je čak i za tu razinu natjecanja i klubova i te kako značajan iznos).

²³ Slično kao što je vrlo čest slučaj tzv. otkupna klauzula koja omogućava igračima (pod uvjetom da pronađu onoga tko će to platiti) prijelaz u drugi klub bez posebnog pregovaranja i dogovaranja. U pravilu se radi o objektivno previsokim iznosima, koje nitko ne želi platiti, pa se opet sve svodi na pregovaranje do koje će se razine ovaj iznos smanjiti.

Vrlo je teško, gotovo nemoguće, prihvatiti postojanje neke vrste javnog interesa, koji bi se suprotstavljao takvoj ugovornoj odredbi. Tim prije što je očito sam institut posudbe prihvaćen zato da bi se igračima omogućilo nastupanje, umjesto da u matičnom klubu čekaju da se netko povrijedi, bude kažnjen i sl. Ako javnog interesa nema, onda je potpuno jasno kako nitko (pa tako ni UEFA kao organizator natjecanja, još manje predsjednik sam po sebi, iako on predstavlja i zastupa tu međunarodnu organizaciju) nema nikakvog prava mijenjati bilo koju ugovornu odredbu niti na nju utjecati. Taj načelni stav vrijedi i za konkretnu ugovornu odredbu koja određuje obvezu plaćanja konkretnog novčanog iznosa u slučaju nastupa posuđenog igrača u susretu protiv matičnog kluba (koji ga je posudio). Stvarno, budući da ne vidimo ni jedan jedini argument *in favorem* neprimjene ugovorne odredbe o naknadi za nastup, čini nam se da je potrebno iznijeti barem neke od argumenata, koji idu *in favorem* održavanja te odredbe na snazi. Nema potrebe ponavljati argumente kao što su autonomija volje ugovornih strana, i načelo PACTA SUNT SERVANDA, ali vrijedi upozoriti u čiju korist ide moguće suspendiranje navedene ugovorne odredbe. Budući da je UEFA jednako obvezna i ovlaštena štititi interese oba uključena kluba, kao i posuđenog igrača, tako i načelna mogućnost interveniranja u ugovor pretpostavlja da je barem jedna ugovorna strana sklopila ugovor uz neku od mana volje (npr. bila prevarena, bila u zabludi, prisiljena), što je teško i zamisliti. Ono što posebno zabrinjava jest što ne postoji podatak da je neki od klubova imao ikakav poseban zahtjev glede te ugovorne odredbe. Bitno je što se treba vratiti u vrijeme prije odigravanja susreta, da je itko mogao znati koliko će igrač utjecati na konkretan rezultat, zaključci bi mogli biti potpuno drukčiji. Klub Chelsea je načelno imao interes dobiti novac (a bio je u ulozi favorita i da je mogao birati vjerojatno bi izabrao neka igrač nastupi, a njima pripadne novac), a Atletico je imao interes plasirati se u finale, što je bilo relativno malo vjerojatno i uz nastup igrača, a gotovo nevjerojatno bez nastupa prvog vratara. U slučaju plasmana u finale, zajamčena zarada je mnogo veća od obveze plaćanja 6.000.000 eura.

Da se radilo (što nije) o apsolutnoj zabrani nastupa posuđenog igrača (kao pravilu u Engleskoj) bilo bi moguće spekulirati radi li se ili ne o kršenju prava na rad. Međutim, kako je ovdje samo nastup uvjetovan plaćanjem o kojemu druga ugovorna strana slobodno odlučuje, stvari su potpuno drukčije i ne vidimo ništa spornoga. S aspekta sporta i općih načela prema kojima bi svatko trebao nastupati u najboljem sastavu i uz maksimalan sportski i natjecateljski naboje bez ikakvog popuštanja, stvari su još jasnije, čak i toliko da bi igrač MORAO biti u sastavu ako to formom i kvalitetom zaslužuje, čak i bez prava na kalkulaciju npr. u drugom susretu, ako ga prvi čini slobodnim od neizvjesnosti (ovo je dosta sporno, a ključni problem je u tome što je gotovo nemoguće pravno osigurati maksimalnu motivaciju ako je uspjeh već ranije zajamčen ili čak i ako gubitak donosi slabijeg suparnika u sljedećem susretu).

Prema našem mišljenju, ovdje je potpuno sigurno da je Chelsea pretrpio protupravnu i to milijunsku (u eurima) štetu. Kao prvo tu se radi o 6 milijuna eura koji su ugovoreni za slučaj nastupa posuđenog igrača za Atletico Madrid – glede

ovoga je iznos vrlo precizno određen. Kao drugo, tu je novčani iznos koji UEFA priznaje i isplaćuje klubovima što nastupaju u natjecanju Liga prvaka a iznosi izravno ovise o plasmanu. Naravno, plasman u finale nije nešto što unaprijed jamči titulu pobjednika, ali svaki finalist ima zajamčeno drugo mjesto i mogućnost osvajanja i prvog, te je taj iznos za drugo mjesto bitno veći od iznosa plasmana u poluzavršnicu.²⁴ Neovisno o novcu koji izravno isplaćuje UEFA, ogromne su razlike i u pojedinačnim ugovorima (TV, prostor na dresovima, prodaja dresova...) za nekog tko nosi titulu pobjednika Lige prvaka od svih drugih, ali isto tako i onoga tko je bio finalist u odnosu na sve druge, osim u odnosu na pobjednika. Kada je već očito da ova šteta postoji, potrebno je provjeriti i ostale uvjete koji kumulativno moraju postojati da bi došlo do odštetne odgovornosti (štetna radnja, kauzalni neksus, protupravnost). Pored imovinske, tu dolazi u obzir i neimovinska šteta, zato što je klub (bez ikakvog razloga po našem mišljenju) prikazan kao subjekt koji je pokušao manipulirati i protupravno zaraditi, u čemu je, srećom, spriječen.

IV.2. SLUČAJ MURIC

Sukladno svim aktima, kako HNS-a tako i FIFA-e, jedino nadležno tijelo za donošenje takve odluke je upravo Arbitražni sud HNS-a *kao* samostalni i stalni jednostupanjski sud nadležan za rješavanje statusnih pitanja igrača i klubova koji pripadaju Hrvatskom nogometnom savezu i u vezi s tim imovinskih sporova što nastaju između pojedinih subjekata HNS-a, a sve sukladno članku 3. Pravilnika o radu Arbitražnog suda HNS-a. Iz članka 6., stavak 4. citiranog Pravilnika o statusu igrača HNS-a proizlazi da Ugovori prestaju važiti protekom vremena na koji su zaključeni, sporazumnim raskidom ugovornih strana, poništenjem ili raskidom od strane nadležnog tijela HNS-a.

Štoviše, jednostrano poništavanje registracije ugovora kao razlog za prestanak ugovora je u suprotnosti s obligatornim normama FIFA-e i kao takva nije i ne može biti mjerodavna za prestanka ugovornog odnosa između Igrača i Kluba.

Članak 13. FIFA-inog Pravilnika o statusu i transferima igrača propisuje da Ugovor između profesionalca i kluba može prestati samo po isteku trajanja ugovora ili međusobnim sporazumom.

No, kako sukladno Komentaru (objašnjenju) članka 13. FIFA-inog Pravilnika o statusu i transferima igrača ovaj princip nije apsolutan, tako je sukladno odredbama FIFA-inog Pravilnika o statusu i transferima igrača dopušteno da igrač i klub mogu jednostrano raskinuti ugovor i to baš zbog opravdanog razloga, zbog sportski opravdanog razloga i zbog neopravdanog razloga. Isto tako, ugovor se može raskinuti ako je na nacionalnoj razini i u sklopu saveza osnovan neovisan arbitražni sud koji jamči pravednost postupka i poštuje načelo jednakog zastupanja igrača.

²⁴ Za godinu 2013./2014. pobjednik je dobio 9.000.000, a finalist 5.600.000 eura. Polufinalistima je pripalo po 4.200.000 eura.

Isto tako, FIFA u svom članku 2. Priručnika o statusu igrača i disciplinskim pitanjima navodi da je Arbitražni sud institucija koja je sastavljena od privatnih pravnih osoba (tj. saveza, klubova, igrača) sa zadaćom rješavanja privatnih pravnih sporova sa statutarnim ovlaštenjem. U tom kontekstu, redovna sudska nadležnost je isključena, putem arbitražnog sporazuma. Arbitražni sud stoga zamjenjuje funkciju državnih sudova i zato mora ispunjavati ustavne zahtjeve. Strane moraju biti jednako tretirane i suci moraju biti neovisni i nepristrani. Tako dugo dok je taj zahtjev ispunjen, odluka koju je donio arbitražni sud jest jednaka presudi koju je donio državni sud.

Slijedom gore navedenog znači da jedino nadležno tijelo HNS-a za poništavanje i raskidanje ugovora jest Arbitražni sud Hrvatskog nogometnog saveza, a ne Komisija za ovjeru registracije klubova i igrača HNS-a, koja je u konkretnom slučaju jednostrano poništila valjano zaključene ugovore (sporazumnog raskida stipendijskog ugovora o igranju i ugovora o profesionalnom igranju), i to kao *treća osoba* koja za to nema pravo, jer se ne radi o stranci tih ugovora, a niti ovlasti, jer to uopće nije njezina nadležnost. Smatramo da je Komisija HNS-a prilikom donošenja odluke prekoračila granicu odlučivanja, a sve iz razloga jer ista nije niti nadležna za poništavanje uredno zaključenih ugovora između igrača i kluba, već samo za njihovu ovjeru i registraciju.

Međutim, da je takvo poništavanje registracije ugovora čak i moguće, to i dalje ne znači da su ugovori između stranaka prestali, odnosno da su isti tim činom raskinuti, jer se samim poništavanjem registracije ugovora ne može podrazumijevati prestanak odnosno raskid tog ugovora (slično kao što nedostatak ovjerovljenog potpisa prodavatelja kod ugovora o kupoprodaji nekretnina onemogućava uknjižbu, ali ne utječe na valjanost ugovora).

Da je ovo točno, najbolje govori u prilog činjenica da članak 37. Pravilnika o registraciji klubova i igrača HNS-a pod naslovom „Ugovori“ (stavak 2.) propisuje: *Ugovori se zaključuju, registriraju i raskidaju u sjedištu nadležnog saveza za registraciju igrača, a nakon ovjere na koju se obvezno šalju u roku od 8 (osam) dana, objavljuju se u Službenom glasilu ŽNS-a i HNS-a.*

Dakle, jedno je zaključenje ugovora, drugo je registracija ugovora, a treće je raskid ugovora.

Stoga, okolnost što je registracija ugovora poništena, ne znači samim tim da je taj ugovor prestao, odnosno da je isti raskinut, te da više ne vrijedi između stranaka-igrača i kluba.

Uostalom, taj čin ovjere registracije ugovora (što radi Komisija HNS-a) ima učinak samo prema trećima, a ne učinak prema strankama koje su zaključile ugovorni odnos tj. prema igraču i klubu, pa i ta činjenica govori u prilog našoj tvrdnji da poništavanjem registracije ugovora ne može prestati valjani zaključeni ugovorni odnos između Igrača i Kluba.

Da je sve tako proizlazi i iz Pravilnika o statusu igrača HNS-a u članku 6., stavak 1. koji glasi: *Ugovori se u pravilu zaključuju u prijelaznom roku, vrijede i obvezuju ugovorne strane od dana potpisa, a prema trećima proizvode pravni*

učinak danom ovjere od strane nadležnog organa HNS-a.

To zapravo znači da je Komisija HNS-a donošenjem takve odluke prekoračila granice svog odlučivanja, jer sebi uzima za pravo da poništavanje registracije ugovora tretira kao prestanak ugovora, a što nije i ne može biti jedno te isto.

No, bez obzira na sve gore navedeno, ako i prihvatimo stajalište Komisije HNS-a da je prilikom zaključenja Sporazumnog raskida stipendijskog ugovora trebao biti supotpis roditelja Igrača (a kojem pravnom stavu se autor izričito protivi), onda se opet takav Sporazumni raskid nije smio poništiti, jer su igrač i klub isti dan nakon potpisivanja Sporazumnog raskida stipendijskog ugovora potpisali novi Profesionalni ugovor, koji je potom bio na snazi više od godine dana (do jednostrane odluke Komisije HNS-a o poništavanju istog) i stranke su ga izvršile u cijelosti, a što znači da je u odnosu na Sporazumni raskid stipendijskog ugovora o igranju nastupila konvalidacija tog ugovora.

Nije prijeporno da sukladno odredbama građanskog prava konvalidacija predstavlja naknadno osnaženje nevaljanih pravnih poslova. To znači da i nevaljani pravni poslovi (npr. gdje nedostaje potpis ili supotpis neke stranke) mogu konvalidirati, odnosno naknadno se osnažiti i time isti pravni posao učiniti pravnovaljanim. Pretpostavka konvalidacije takvog pravnog posla jest da su ga stranke ispunile, u cijelosti ili pretežitom dijelu, a što se u ovom konkretnom slučaju i dogodilo, jer su igrač i klub, isti dan nakon što su raskinuli prethodni potpisani Stipendijski ugovor, odmah potpisali novi Profesionalni ugovor, a koji ugovor je potpisan od Igrača, njegovih roditelja i Kluba te ovjeren i objavljen od strane Komisije HNS-a.

Potpisivanjem novog Profesionalnog ugovora stranke su zapravo potvrdile svoju zajedničku volju oko zaključenja novog ugovornog odnosa, a kojem novom ugovornom odnosu je prethodio upravo raskid stipendijskog ugovora, pa je zapravo svim tim radnjama između igrača i kluba otklonjen nedostatak oko supotpisa roditelja na Sporazumnom raskidu stipendijskog ugovora.

Slijedom iznesenoga, jasno je da je Sporazumni raskid stipendijskog ugovora o igranju valjani pravni posao, a ne nevaljani pravni posao, pa stoga Komisija HNS-a nije u pravu kada u svojoj odluci tvrdi da se takav Sporazumni raskid smatra nevažećim.

Također, možemo istaknuti da je smisao odredbe članka 4., stavak 5. Pravilnika o statusu igrača HNS-a (obvezan supotpis roditelja u slučaju zaključenja ugovora maloljetnog igrača) upravo taj da bi se štitili interesi maloljetnika i njegovih roditelja, a ne kluba ili treće strane (HNS-a). Upravo zbog te činjenice smatramo da jedino maloljetni igrač i njegovi roditelji mogu poduzeti pravnu radnju (ako nedostaju njihovi supotpisi) odnosno nitko drugi osim njih. To znači da niti jedna druga strana ugovora (Klub), a niti treća neovisna strana (Komisija HNS-a) ne može i ne smije to učiniti.

Uostalom, igrač je s klubom uredno zaključio Stipendijski ugovor, sporazumno ga raskinuo te nakon toga zaključio Profesionalni ugovor. Svi ti ugovori su uredno

ovjereni i registrirani od strane Komisije HNS-a, a naposljetku objavljeni u Službenom glasniku HNS-a. I što je najbitnije, svi ti ugovori su u cijelosti izvršeni od svih subjekata tog pravnog posla i to baš bez ikakvog prigovora.

Točnije, u konkretnom slučaju su prošli odnosno istekli svi rokovi koji su propisani Pravilnikom o registraciji klubova i igrača HNS-a, kako u pogledu registracije, ovjere i objave ugovora, tako i u pogledu poništavanja takve registracije, ovjere i objave ugovora.

To sve posebno iz razloga jer se ne može i ne smije registrirati isti Stipendijski ugovor koji je već prije Komisija registrirala, a onda i raskinula, a na koju registraciju i raskid nitko nikada nije imao primjedbi, odnosno na koju registraciju nisu podneseni prigovor, žalba ili zahtjev za zaštitu pravilnika (nije podnesen niti jedan kako redovni tako ni izvanredni pravni lijek koji je propisan Pravilnikom o registraciji klubova i igrača HNS-a).

To znači da se riječ „naknadno“ iz članka 60., stavak 2. Pravilnika o registraciji klubova i igrača HNS-a ne može i ne smije tumačiti na način da to može biti nakon isteka svih rokova koji su propisani Pravilnikom o registraciji klubova i igrača HNS-a kada je upravo taj citirani Pravilnik predvidio mehanizme i njihove rokove za osporavanje registracije ugovora.

Pravnom analizom odredbe članka 60., stavak 2. Pravilnika o registraciji klubova i igrača HNS-a možemo reći da se ista odnosi isključivo za utvrđene nepravilnosti prilikom:

- a) ovjere registracije ugovora i
- b) objave registracije ugovora.

Dakle, ta se odredba ne odnosi na nepravilnosti koje se mogu dogoditi prilikom zaključenja ugovora ili raskida ugovora. To je jako bitno iz razloga što se upravo predmetnom pobijanom odlukom utvrđuju „navodne“ nepravilnosti koje su se dogodile prilikom zaključenja Sporazumnog raskida stipendijskog ugovora, a ne nepravilnosti koje su se dogodile prilikom ovjere i objave Sporazumnog raskida stipendijskog ugovora.

Upravo je i to još jedan razlog zbog čega smatramo da je pobijana odluka nezakonita i kao takva ne može imati pravni učinak na odnos između Igrača i Kluba, odnos koji je naposljetku jasno definiran zaključenjem Ugovora o profesionalnom igranju što su ga stranke konzumirale i izvršavale sve do odluke Komisije HNS-a.

Ako odredbu iz članka 60., stavak 2. Pravilnika o registraciji klubova i igrača HNS-a usporedimo s odredbom iz članka 6., stavak 4. Pravilnika o statusu igrača HNS-a, vidjet ćemo i zaključiti da te međusobne odredbe jedna s drugom nemaju nikakve veze. Osobito je tako iz razloga što članak 60., stavak 2. Pravilnika o registraciji klubova i igrača HNS-a govori o poništavanju registracije ugovora, a

ne i o poništavanju samog ugovora kao razlogom za prestanak ugovora.

Nadalje, klub je osporavao i nadležnost Arbitražnog suda HNS-a za rješavanje tog predmeta tvrdeći da isti nije nadležan, što je po mišljenju ovog autora pogrešno i to iz razloga kako slijedi.

Igrač i klub su u svim svojim međusobno zaključenim ugovorima o igranju (Stipendijski ugovor i Profesionalni ugovor) za slučaj spora ugovorile i utvrdile isključivu nadležnost Arbitražnog suda HNS-a. Stoga, kako se radi se o isključivom ugovornom odnosu igrača i kluba, tako onda znači da su stranke tim dispozitivnim ugovornim odredbama manifestirale svoju zajedničku volju na način da su za slučaj spora ugovorile nadležnost Arbitražnog suda HNS-a.

Naime, opseg nadležnosti Arbitražnog suda HNS-a definiran je člankom 15. Zakona o arbitraži i člankom 3. Pravilnika o radu Arbitražnog suda HNS-a.

Nadalje, i u znanosti prevladava stav prema kojemu se u doktrini arbitražnog sudovanja ima smatrati da se ugovaranjem arbitraže stranke zapravo odriču prava na sudsku nadležnost.

Dakle, osnovna obilježja svakog arbitražnog suda pa i Arbitražnog suda HNS-a jesu:

- a) nedržavnost (arbitraža kao izvansudski mehanizam za rješavanje sporova);
- b) obvezujući učinak rezultata arbitraže;
- c) dobrovoljnost i stranačka autonomija u izboru načina rješavanja spora;
- d) jednako postupanje sa strankama (načelo pravičnog suđenja i načelo saslušanja stranaka);
- e) učinkovitost (načelo zabrane zloupotrebe prava);
- f) zaštita integriteta arbitraže.

Sukladno Zakonu o arbitraži, koji je zapravo *lex generalis* u odnosu na Pravilnik o radu Arbitražnog suda HNS-a koje je *lex specialis*, opseg primjene Zakona o arbitraži nije ograničen na pojedine sporove, već se Zakon o arbitraži odnosi na širok spektar dispozitivnih sporova, a to su po članku 3., stavak 1. Zakona o arbitraži „sporovi o pravima kojima stranke mogu slobodno raspolagati“.

Uostalom, sukladno odredbama akata kako Hrvatskog nogometnog saveza (HNS), tako i Svjetske nogometne organizacije (FIFA), koje obvezuju sve članove nogometne organizacije, jasno je da je Arbitražni sud HNS-a nadležan za rješavanje svih statusnih pitanja između igrača i klubova.

Tako iz članka 63., stavak 1. Statuta HNS-a proizlazi da *Savez, njegova tijela i službene osobe, članovi Saveza, lige, klubovi, igrači, treneri, nogometni suci, službene osobe, licencirani posrednici za organizaciju utakmica, licencirani posrednici za transfere igrača i drugi pripadnici nogometnog sporta, priznaju nadležnost Arbitražnog suda za sport (u daljnjem tekstu: CAS) u Lausanni,*

Švicarska, sukladno odredbama Statuta FIFA-e i UEFA-e , Arbitraže Saveza i Arbitražnog suda Saveza, što potvrđuju svojim pristupanjem nogometnoj organizaciji.

Nadalje, i iz članka 68., stavak 3. i stavak 4. Statuta FIFA-e proizlazi da je umjesto obraćanja redovnim sudovima, potrebno ugraditi odredbu o arbitraži. Takvi sporovi pokreću se neovisnim i pravilno sastavljenim Arbitražnim sudom priznatim u skladu s odredbama Saveza ili Konfederacije, ili CAS-a. Savezi također osiguravaju provedbu ove odredbe u Savezu, ako je potrebno uvođenjem takve obveze za svoje članove. Savez će izreći kaznu svakoj strani koja propusti poštovati ovu odredbu i osigurati da se svaka žalba protiv takvih kazni jednako tako strogo dostavlja arbitraži, a ne redovnim sudovima.

Osim toga, i iz članka 2. FIFA-inog Priručnika o statusu igrača i disciplinskim pitanjima proizlazi da je Arbitražni sud institucija koja je sastavljena od privatnih pravnih osoba (tj. saveza, klubova, igrača) sa zadaćom rješavanja privatnih pravnih sporova sa statutarnim ovlaštenjem. U tom kontekstu, redovna sudska nadležnost je isključena, putem arbitražnog sporazuma. Arbitražni sud stoga zamjenjuje funkciju državnih sudova i stoga mora ispunjavati ustavne zahtjeve. Strane moraju biti jednako tretirane i suci moraju biti neovisni i nepristrani. Tako dugo dok je taj zahtjev ispunjen, odluka koju je donio arbitražni sud je jednaka presudi koju je donio državni sud.

S obzirom na naprijed izneseno, smatramo da:

a) poništavanje registracije ugovora od strane Komisije za ovjeru registracija klubova i igrača HNS-a nije razlog za prestanak ugovora sukladno aktima HNS-a i aktima UEFA-e i aktima FIFA-e te da Komisija za ovjeru registracija klubova i igrača HNS-a ne može i ne smije kao „treća strana“, koja nije stranka ugovora, sama jednostrano poništavati valjano zaključene ugovore među strankama, već da takvu ovlast ima jedino Arbitražni sud HNS-a,

b) Arbitražni sud HNS-a predstavlja neovisan arbitražni sud koji jamči pravedan postupak i poštuje načelo jednakog zastupanja igrača i kluba, te da je isti stoga nadležan za rješavanje sporova između igrača i klubova, a pogotovo kada se radi o statusnom sporu između igrača i kluba koji predstavlja klasičan slučaj arbitrabilnog spora.

V. ZAKLJUČAK

U ovom su tekstu prikazana dva odvojena slučaja u kojima su UEFA kao međunarodno sportsko tijelo (Slučaj Curtois) i Komisija za ovjeru registracija klubova i igrača HNS-a kao domaće sportsko tijelo, grubo prekoračili svoje

ovlasti i elementarna pravila domaćeg i stranog ugovornog prava, sve sa ciljem istraživanja nečije moguće odštetne odgovornosti.

UEFA se postavila kao da je zakonodavac iznad zakonodavca, na način da se umiješala u jedan klasični ugovorni odnos između klubova i igrača, i to bez ikakvog prethodnog postupka, upozorenja ili najave, kao i bez objašnjenja koga takvom mjerom želi štiti, i zašto smatra da taj koga ona štiti nije bio u stanju sam sebe štiti kod sklapanja ugovora. Istodobno je činjenica da ta ista UEFA pasivno gleda na bitno različita i rješenja i praksu nacionalnih nogometnih saveza po ovom pitanju, iako ima sve instrumente kojima bi bez ikakvih teškoća mogla postići unificirano rješenje (ma kakvo ono bilo). Šteta je što je cijeli slučaj ostao bez sudskog epiloga (što jasno pokazuje koliki stupanj demokratičnosti i vladavine prava postoji u toj nogometnoj asocijaciji, koja je po mnogočemu jača od mnogih država) jer igrač je nastupio, ugovorena naknada nije plaćena, a oštećeni engleski klub (barem za sada) ne ukazuje da će ispostaviti bilo kakav zahtjev. Posebno je potrebno naglasiti da do nezakonitosti može doći i aktivnošću (bilo na način da se npr. u ugovor unese nezakonita odredba, bilo da se neka zakonita iz njega isključi) i pasivnošću (npr. baš tako da se ništa ne poduzme na unificiranju nekog rješenja, a onda se bez ikakvog jasnog kriterija i razloga postupanja potpuno nezakonito umiješa u jedan ugovorni odnos i to jasno se stavljajući na stranu jednog kluba kojemu se pogoduje, i na štetu drugog kojega se oštećuje).

Komisija za ovjeru registracija klubova i igrača HNS-a postavila se još manje u skladu sa zakonom nego UEFA. Očito su pogodovali klubu (iako na prvi pogled može izgledati obrnuto) koji je i inače na glasu kao pogodovani klub i to na način da su ignorirali kako akte HNS-a, tako i Arbitražni sud tog istog HNS-a. Istodobno su ignorirali i opći pravni ugovorni okvir ponašajući se kao da su poništenje registracije i poništenje ugovora te raskid ugovora istoznačnice, a radi se o tri potpuno različita pravna instituta.

Oba analizirana slučaja predstavljaju potpunu pravnu katastrofu, potpuno ignoriranje ne samo općih postulata ugovornog prava i miješanje u ugovorne uloge, nego i nadležnosti u postupanju. Teško se odlučiti koji je slučaj drastičniji i opasniji primjer pravne nezakonitosti, ali ako se moramo odlučiti to je ipak onaj međunarodni, kako zbog toga što ga je poduzeo onaj tko bi morao biti uzor nacionalnim savezima, tako i zbog ogromne novčane vrijednosti odnosno štete koja je nastala. U oba slučaja smo sigurni kako je ponašanje (radnja) protupravno, kako je s tim u svezi nastupila i šteta, te kako bi u eventualnom postupku problemi mogli biti samo oko utvrđivanja visine štete. Nažalost, po pravnu sigurnost i vladavinu prava, nije izgledno da će ikada do tih postupaka doći, što stvarno znači i opasnost da se takvi postupci bilo kada i bilo koliko puta ponove.

U svakom slučaju, još jednom se pokazalo koliko je (nažalost) na mjestu pitanje: QUO VADIS, SPORTSKO PRAVO (I DOMAĆE I MEĐUNARODNO)?

RESPONSIBILITY FOR DAMAGES IN TWO CASES OF CONTRACTUAL FOOTBALL SPORT LAW

The co-authors in this paper highlight two interesting cases of contractual football law in which the UEFA (Curtois case) and the Commission for certifying registration of clubs and players HNS (Muric case) obviously overstepped their powers and the fundamental rules of domestic and foreign contractual law. Following such action, considerable damages occurred particularly in the Curtois case. The co-authors analyse whether liability for damages occurred in these two cases which belong to classic contractual relations between clubs and players.

Key words: *liability for damages, contract, football, Sport Law*